

Wie vertaalt, loopt onvermijdelijk tegen de grenzen van de taal aan. In deze rubriek presenteert een vertaler zijn of haar weerbarstigste vertaalprobleem – en de uiteindelijke oplossing.

Saskia van der Lingen

Wat is het grootste vertaalprobleem dat u bent tegengekomen?

Een van de grootste en leukste uitdagingen is het vertalen van woordspelingen in een tekst waarin een romanpersonage aan het woord is.

In Max Porters boek *Grief Is the Thing with Feathers* moeten een vader en zijn twee jonge zoons de plotselinge dood van hun vrouw en moeder verwerken. Ze worden daarbij geholpen door een kraai, die zich gedraagt als “bemoed, vriend, kinderopas, treiterkop, trooster en therapeut”. Het boek bestaat uit monologen van afwisselend Vader, Jongens en Kraai, en de stijl wisselt nogal: het gaat van vertelling tot sprookje tot poëzie tot absurde wartaal – dat laatste vooral als Kraai aan het woord is. In een opsomming van het vuilnis waartussen hij scharrelt zegt hij bijvoorbeeld: “(...) box of swans, box of stories (...)”. Wat moeten we ons daarbij voorstellen?

Hoe hebt u het opgelost?

Een “box of swans” moet in deze context wel een lucifersdoosje zijn van het in Engeland bekende merk Swan, met een plaatje van een zwaan erop. En vanwege het erop volgende “box of stories” klinkt er een toespeling in door op Shakespeare, die ook wel de ‘Sweet Swan of Avon’ wordt genoemd. (Er komen in het boek meer verwijzingen naar Shakespeare voor.) In een gesproken tekst kun je niets uitleggen, maar wat wél kan, is een begrip uit de (Britse) broncultuur vervangen door iets wat in de (Nederlandse) doelcultuur beter bekend is. Zo kwam ik in mijn vertaling *Verdriet is het ding met veren* op “(...) zwaluwdoosje, zwavelstokjes, sprookjesdoos (...)”: lucifers met een vogelplaatje, en zwavelstokjes om, al allitererend, een brug te slaan naar de sprookjes.



Saskia van der Lingen vertaalt sinds 1985 literatuur en kunstboeken en werkte mee aan de Nieuwe Bijbelvertaling. Haar vertaling van *Grief Is the Thing with Feathers* (*Verdriet is het ding met veren*) werd bekroond met de Europese Literatuurprijs 2017. Afgelopen voorjaar verscheen haar vertaling van *Exit West* van Mohsin Hamid.